

ἄφρωνος τὸν σύντροφόν του. Οὗτος δ' ἐπανάλαβε τὴν διαταγὴν.

— Ἄμ' τότε; Γιατί κάμαμε τόσο κόπο; εἶπεν ὁ Ὅρριος.

— Κάμε 'καίνο πού σου λένε, τῷ ἀπήντησεν ὁ Σαίτας αὐστηρῶς.

Ὁ ἀτυχῆς Ὅρριος ἔσπευσε νὰ ὑπακούσῃ, ἀν καὶ δὲν ἐνόει πλέον τίποτε. Ἐλυσεν τὸν Καμπόσον, καὶ προσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Σαίταν, ὅστις ἐκάθητο ἀντικρὺ πλήρης σοβαρότητος.

— Νὰ 'φχαριστᾶς τὸν καπετάνο, μωρέ, τῷ εἶπεν οὗτος· τὸ κέφι τὸ δικό μου ἦταν νὰ σέ χαλάσωμε, μὰ ὁ καπετάνος εἶπε νὰ σέ φοβερίζωμε μονάχα. Ἄμε καλιά σου, καὶ ξέρε το, μωρέ, πῶς νὰ σ' εὐρῶ στήν πλώρη μου δὲν σου τὸ χαρίζω. Τώρα τὸ ἔκαμα γιὰ χατῆρι τοῦ καπετάνου μου.

Ὁ Καμπόσος τὸ ἐβλaven εἰς τὰ πόδια, καὶ οὐδ' ἐστράφη ὀπίσω νὰ ἴδῃ τί ἔμελλε νὰ συμβῇ. Λέγεται ὅτι τῷ ἔμεινεν ἔκτοτε πάθησις τις διὰ τοῦ βίου, συνεχῆς βρόμβος εἰς τὰ ὦτά του. Ἦτο ἡ ἰαχὴ τῆς περιφροῦς σφενδόνης.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Ὁ Λουδοβίκος Steub ὑπῆρξεν εἰς τῶν Βαυαρῶν τῶν ἀκολουθησάντων εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν πρῶτον αὐτῆς βασιλέα. Διέτριψε δ' ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1834 μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1836. Ἐξέδωκε δὲ τῷ 1841 «Εἰκόνας ἐξ Ἑλλάδος» συγγραφήν εἰς δύο τόμους παρὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς ταχέως λησμονηθεῖσαν. Ἐπισκευθεὶς δ' ἐκ νέου τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1884 ἐπὶ τῇ προσκλήσει τοῦ ἐν Κερκύρα φιλέλληρος προξένου τῆς Αὐστρίας βασιλέως A. von Warsberg ἔγραψεν «Ἐπιστολὰς ἐξ Ἀνατολῆς» δημοσιευθεῖσας ἐν τῇ Γενικῇ Ἐφημερίδι τοῦ Μονάχου. Ἡ παλαιὰ ἐκείνη διτομος συγγραφή καὶ αἱ ἀνωτέρω ἐπιστολαὶ ἠνώθησαν εἰς ἓνα τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰκόνας ἐξ Ἑλλάδος» καὶ ἐξεδόθησαν ἐπ' ἐσχάτων ἐν Λειψία. Δύο δὲ κεφάλαια τοῦ παλαιοῦ ἔργου ἀποτελοῦντα τὸν περὶ Κερκύρας ἐν ἔτει 1836 λόγον, ἀξία ἀναγνώσεως, παρέχουσι εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας κατωτέρω.

Σ. τ. Δ.

Η ΚΕΡΚΥΡΑ ΕΝ ΕΤΕΙ 1836

Ἡ νῆσος Κέρκυρα λέγεται ὅτι ἐν τοῖς παλαιστατοῖς χρόνοις, πιθανῶς μᾶλλον ἐν τῇ γλώσσει τῶν θεῶν ἢ ἐν τῇ τῶν μερόπων, ἐκαλεῖτο Δρεπάνη· ἔλαβε δὲ τὴν κλήσιν ταύτην ἐκ δρεπάνου ῥιφθέντος εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτῆς κατὰ τὴν πόλιαν ἀρχαιότητα, κατ' ἄλλους δ' ἐκ τοῦ κυρτοῦ καὶ κεκαμμένου αὐτῆς σχήματος. Ἄλλ' ἀν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος δρέπανον ὑπῆρξεν ἐκεῖνο, ᾧ ἐχρήσατο ἡ Δήμητρα ἵνα διδάξῃ τοὺς Τιτᾶνας τὸ θερίζειν ἢ ἄλλον τὸ σκληρὸν ἐκεῖνο δι' οὐ ποτε ὁ Ζεὺς

ἐξανέστη κατὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς Κρόνου, περὶ τούτου οἱ ἀρχαῖοι ἀφίνουσιν ἡμῖν δυσδιάλυτον ἀμφιβολίαν.

Μετὰ δὲ πολλοὺς αἰῶνας, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ τρωικοῦ πολέμου, ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο Σχερία, ἔξω δ' ἐν αὐτῇ οἱ ναυσίκλυτοι Φαίακες, βασιλέα ἔχοντες τὸν ἀγαθὸν Ἀλκίνοον. Ἡ Ὀδύσσεια διεφύλαξεν ἡμῖν τοὺς χαρίεντας μύθους περὶ τῆς μεγαλογνωμοσύνης καὶ ξενίας αὐτῶν καθόλου καὶ περὶ τοῦ εὐδαίμονος αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐμαερίᾳ βίου.

Πάλιν ἔπειτα παρῆλθον αἰῶνες πολλοὶ μέχρι οἱ Κορίνθιοι ἐγκατέστησαν ἐν τῇ νήσῳ. Τότε πλέον ἐλησμονήθη ἡ Σχερία καὶ ἐξέλιπε τῶν Φαϊάκων ἡ ποιητικὴ κλησις, ἀντικατέστησαν δὲ ταῦτα τὰ ὀνόματα ἡ Κέρκυρα καὶ οἱ Κερκυραῖοι.

Τὶ δὲ συνέβη ἐν τῷ μετέπειτα χρόνῳ, πῶς ἡ Κέρκυρα ἔγεινε προΐοντος τοῦ χρόνου ῥωμαϊκῆ, βυζαντιακῆ, πῶς μετέλλαξε τοὺς δεσπότης πεσοῦσα εἰς τὰς χεῖρας τῶν Νορμαννῶν, τῶν Ἀνθηγαυῶν, τῶν Βενετῶν καὶ Ῥώσων, τῶν Τούρκων καὶ Γάλλων καὶ πῶς τέλος μετὰ παρέλευσιν δύο χιλιετηρίδων ἀπέκτησε πάλιν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς μεγάλης Βρετανικῆς πνοῆς τινὰ ἐλευθερίαν, ταῦτα πάντα ἐγράφησεν πρὸ μακροῦ ἐν ἄλλοις βιβλίοις, ὥστε δὲν εἶνε χρεῖα νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς ταῦτα ἐνταῦθα. Νῆσός τε καὶ πόλις καλοῦνται νῦν ἀπὸ αἰῶνων Κορφοὶ ὡς ἐκ τῶν δικορῶν βράχων οἵτινες ὑπέρκεινται τῆς πόλεως.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς πολιτείας τῶν ἐπτὰ ἰονίων νήσων κεῖται εἰς τοὺς πόδας δύο ὑψηλῶν, συναφῶν βράχων, ὧν αἱ κορυφαὶ στέφονται ὑπὸ ὄχρωμάτων· ἐκ δὲ τῶν ἀποτόμων αὐτῶν κλιτύων ἀναθάλουσι θάμνοι παράβολοι. Τὴν περὶ ταῦτα ἐπιτειχίσματα κεῖται πρὸς ἀνατολὰς· ἀπ' αὐτῶν δ' ἐκτείνεται περὶ τὴν πόλιν πλούσιος στέφανος τειχῶν, χαρακωμάτων καὶ προμαχῶνων, διευθυνόμενος πρὸς τε γῆν καὶ θάλασσαν καὶ τελευτῶν πρὸς δυσμὰς εἰς τὸ νέον φρούριον. Κεῖται δὲ ἡ πόλις ἐπὶ ἐδάφους ἀνωφεροῦς καὶ εἶνε στενωῶς ἄποδομημένη οὕτως ὥστε αἱ ὑψηλαὶ αὐτῆς οἰκίαι ὑπέρκεινται ἀλλήλων καὶ παρέχουσιν εἰς τὴν μητρόπολιν ὅσιν τιτὰ ἀρχαιοπρεπείας, ἐπισημότητος καὶ μεγαλείου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Κέρκυρα ὑπέστη πολιορκίας παρ' ὄλων τῶν δεσποτῶν, εἰς οὓς ὑπετάγη, καὶ παρ' ὄλων τῶν περικτιόνων, τὸ αἶμα τῶν αὐτοχθόνων περιῆλθεν, ὡς εἰκός, εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους λίαν μεμιγμένον. Ἄλλως δὲ τρία εἶνε τὰ στοιχεῖα τὰ ἐκ πρώτης ὄψεως διακρινόμενα μεταξὺ τῶν σημερινῶν κατοίκων· καὶ δὴ πρῶτον μὲν ἡ ἐλληνικὴ βᾶσις, πολυπληθὴς μὲν, ἀλλὰ πτωχὴ καὶ ἀφανής, πλὴν δ' αὐτῆς παγὺ στῶμα βενετικόν, ἀντιπροσωπευόμενον ὑπὸ τινῶν οἰκῶν παλαιῶν εὐγενῶν, μεταναστευσάντων ἐκ τῶν βενετικῶν τελμάτων, ὑπὸ τῶν ἰτχλικῶν φερόντων ὀνο-

μα ἐμπόρων τῶν ἐπακολουθησάντων αὐτοῖ, καὶ ἐπαυξήθην ὑπὸ πολλῶν ἐλληνικῶν συγγενολογίων ἀποδεξαμένων σὺν τῷ χρόνῳ γλῶσσαν, ἔθιμα καὶ τίτλους τῶν Βενετῶν δυναστῶν. Ἀμφοτέρων δὲ τέλος τῶν γενῶν, Ἑλλήνων τε καὶ ξένων, ὑπέκειται βαρεῖα ἐν ὁρατῷ μὲν ἀλλ' ἀθίκτῳ ὄψει ἢ ἔπηλος ἀγγλικὴ ἀριστοκρατία. Ὁ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς πρὸς τὸ ἄστν ἀνερχόμενος δύναται νὰ παρακολουθήσῃ καὶ τοπικῶς ταῦτα τὰ στοιχεῖα. Κάτω μὲν ἐν τῷ λιμένι εἶνε ἀκόμη Ἑλλάς, ἐλληνικὴ εἶνε ἡ ἀγοραία γλῶσσα καὶ κίνησις, ἐλληνικαὶ αἱ ὕβρεις, αἱ βλασφημίαι, αἱ λοιδοραὶ. Οἱ ναυτίλοι καὶ ἄλιεῖς ἔχονται ἀπρὶς τῆς κερκυραϊκῆς αὐτῶν καταγωγῆς, περὶ ἧς ἀδιαφοροῦσιν οἱ ἐν τῷ ἄστει κύριοι, μετέχουσι δὲ κοινῆς πίστεως πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἠπειρῷ προσφιλεῖς αὐτῶν ἀδελφούς. Κρίμα ὅτι ἡ βράκα καὶ ἡ φέρμελη καὶ τὸ ὑπερήφανον φέσιον δὲν ἐξικνουῦνται ἕως ἐδῶ. Ἀντὶ δὲ τῆς εὐπρεποῦς ἐνδυμασίας τῆς Ὑδρας καὶ τοῦ Γαλαξειδίου φέρουσι οἱ θαλασσοῖοι οὗτοι Ἑλληνες τὸ ἐθνικὸν ἐνδυμα τῶν Ἰταλῶν, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, ἐπιδέχεται πολλὰ σχίσματα.

Ἐπειτα ἔρχεται ὁ περιηγητὴς εἰς τὸ ἄστν, ὅπερ εἶνε μικρὰ ἠπειρωτικὴ Βενετία, ἔχουσα στενοὺς τοὺς δρόμους καὶ πολλὴν τὴν κίνησιν τῶν κτιρίων οὐκ ὀλίγα εἶνε ἠκοδομημένα κατὰ τὸ σχέδιον τῶν παρὰ τὸ Ριάλτον παλαιότερων οἰκῶν, ὑψηρεφῆ καὶ κεκοσμημένα διὰ παραθύρων καμαρωτῶν καὶ ἐξωστῶν γοθικῶν. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν φαντάζεσαι ὅτι θὰ προτκρούσης εἰς διώρυγας καὶ γεφύρας, ἐνωτιζόμενος δὲ τῆς ὀμιλίας τῶν διαβατῶν ἀκούεις τὴν βενετικὴν διάλεκτον. Ἐνταῦθα εῦρηται καὶ αἱ κατοικίαι τῶν κερκυραίων κομητῶν, μαρκησιῶν καὶ ἵπποτῶν, οἵτινες εἶνε μὲν Ἑλληνες τὸ γένος, ἀλλ' ἐξυμνοῦσιν ἐν κακῇ ἰταλικῇ γλώσσῃ τοὺς ἀποικομένους καλοὺς τῆς Βενετοκρατίας χρόνους καὶ ἀγωνίζονται ν' ἀπομιμηθῶσι τὰ λεπτὰ ἤθη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἀλλὰ πολλοὶ μετέβαλον ἤδη τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, ἐπειδὴ καθίσταται φανερόν, ὅτι τὸ γε νῦν ἔχον οὐτ' ἐπικερδὴς οὐτ' ἀξιοπρεπὴς εἶνε ἡ μίμησις τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν ἐπαρχιακῆς αὐστριακῆς πόλεως. Οὗτοι δ' ἔρχονται ἤδη ζητοῦντες ἄλλα πρότυπα καὶ ἐπιδεικνύοντες τοὺς περὶ ἐλληνικῆς καταγωγῆς τίτλους αὐτῶν. Τὸ ἄστν λοιπὸν ἔχει ὄψιν ἰταλικήν, ἕως ἐξέληθς ἀπὸ τῶν πνιγρῶν ὀδῶν εἰς τὴν εὐάερον πλκτεῖαν, τὴν Σπιανάδαν παρ' ἧ κατοικοῦσιν οἱ Ἀγγλοι καὶ ὁ ἀρμοστής ἐν τῷ ὑποφαίῳ αὐτοῦ μεγάρφ. Ἐν τῇ πλατεῖᾳ ταύτῃ ἐνασμενίζει μάλιστα περιπορευόμενος ὁ μυροῖς κομφεῦόμενος, ἐνταῦθα ἄγουσιν εἰς περίπατον οἱ ἐρυθρόστολοι τὰς κυρίας των, ἀκούονται δὲ τρυφεροὶ ψιθυροὶ τῶν ἐπιτετηθευμένων ἀντὶ τῶν ἐλληνικῶν παρακτιῶν βλασφημιῶν.

Ἡ Σπιανάδα εἶνε εὐρὺ πεδῖον μεταξύ τοῦ ἄστεος καὶ τῆς ἀκροπόλεως, διερρυθμισμένον εἰς

ἐπίχαριν περίπατον κοσμούμενον ὑπὸ συκίων δενδροστοιχιῶν, χαλικοστρώτων διαδρόμων, λειμῶνων καὶ λοχμῶν. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν σχεδὸν μόνοι περιτρέχουσιν αὐτὴν οἱ ὑπερήφανοι ἀντιπρόσωποι τῆς προστασίας, ἀλλὰ δυσμένου τοῦ ἡλίου μεταβαίνουσιν εἰς αὐτὴν καὶ οἱ ἄστοι τῆς Κερκύρας, ἄγοντες τὰς συζύγους αὐτῶν καὶ θυγατέρας εἰς ἀπόλαυσιν τῆς δροσεοῦς ἐσπερίας αὔρας. Οὕτω δὲ κυμαίνεται τὸ πλῆθος διὰ τῶν δενδροστοιχιῶν ἄνω καὶ κάτω, λάλον καὶ πολυτάραχον, ἀλλ' ἄμικτον. Οἱ δὲ Βρεττανοὶ διέρχονται ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι διὰ τῶν ζωηρῶν σπιφῶν τῶν μεσημβρινῶν, ὡς αἱ σαλαμάνδραι διὰ τοῦ πυρός.

Ἡρεματὸς δὲ καὶ σοβαρὸς κατοπτεῖε τὴν ἐν τῇ πλατεῖᾳ ὀχλοβοὴν ὁ κόμης Ματθαῖος Ἰωάννης ὁ Σουλεμβούργιος.

Ἰδρυμένος, εἰ καὶ λίαν ἀπειροκάλως, ἐκ λίθου λευκοῦ ἐπὶ βάσεως κεκοσμημένης διὰ τροπαίων φέρεε στέφανον δάφνης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ κρατεῖ ἐν χερσὶ τὴν ράβδον στρατάρχου. Κατὰ δὲ τὴν ἐπὶ τῆς βάσεως ἐπιγραφὴν ὁ ἀνδρίας ιδρύθη ἔτι ζῶντος τοῦ στρατάρχου ὑπὸ τῆς βενετικῆς πολιτείας πρὸς τιμὴν τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς ἐν ἔτει 1716 ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκουμένης Κερκύρας.

Β'

Ἐν τοῖς εὐυποληπτοτάτοις τῶν ἐγγχωρίων καταλέγεται ὁ ἱππότης Ἀνδρέας Μουστοξίδης, γεροσιατῆς καὶ ιστοριογράφος τῆς Ἰονίου Πολιτείας, εὐφημοτάτου τυγχάνων κλέους παρὰ τοῖς λογίοις τῆς Εὐρώπης καὶ τῷ πεπαιδευμένῳ κοινῷ τῆς Ἰταλίας ὡς ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Κερκύρας καὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντος βίου τοῦ Ἀνακρέοντος. Ἄγει δ' ἠλικίαν μεταξύ πεντήκοντα καὶ ἐξήκοντα ἐτῶν, ἔχει ὠχρὰν ἀλλὰ προσηνῆ τὴν ὄψιν, τὸ δὲ ἦθος αὐτοῦ εἶνε οὕτως ἐραστὸν καὶ ἐλκυστικόν, ὥστε ὁ πρὸς αὐτὸν φοιτῶν οὐχὶ πάντῃ ἀταλαιπώρως πείθεται ὅτι προσομιλεῖ ἐνὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν τῆς πολιτείας.

Δι' ἐπιστολῶν ἄς ἐκόμιζον ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Πατρῶν πρὸς τὸν Μουστοξίδην ἐπέτυχον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ τὸ πρῶτον, ἢ δ' εὐμένεια μεθ' ἧς ὁ εὐγενὴς ἀνὴρ μὲ ὑπεδέχθη μ' ἐνεθάρρυνε νὰ ἐπισκεφθῶ αὐτὸν συχνάκις. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ Μουστοξίδης, πειθόμενος εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ κόμητος Καποδιστρίου, μετέβη εἰς Ἑλλάδα, ὅτε οὗτος ἀνέλαβε τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας, αὐτόθι δὲ ἀνετέθη αὐτῷ ἡ διεύθυνσις τῶν τῆς παιδείας, περὶ ἣν ἡσχολήθη μέχρι τῆς εἰς Κέρκυραν ἐπανόδου του μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ κυβερνήτου. Ὁ Καποδιστριάς οὐδέποτε ἔσχε φίλον πιστότερον τοῦ Ἀνδρέου Μουστοξίδου. Ὡς δὲ πρότερόν ποτε ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῆς συνδιαλλαγῆς μεταξύ τοῦ ὁσημέραι μᾶλλον ἐρεθιζομένου κυβερνήτου καὶ

τῶν ὁσημέραι ἀδιαλλακτοτέρων δυσηρεστημένων, ὡς ἔπειτα, ὅτε το σχίσμα ἐγένετο ἀνήκεστον, προσεπάθει τοῦ μὲν νὰ μαλάξῃ τὸ πνεῦμα, τῶν δὲ νὰ πραύνη τὸ μῖσος, οὕτω καὶ νῦν σκοποῦν τοῦ γήρατός του θεωρεῖ νὰ παραστήσῃ ὡς καλοβελήτην καὶ χρηστὸν τὸν φίλον, οὐ τὴν εἰκόνα ἠγάσεν ὁ μαρτυρικός θάνατος, καὶ νὰ ἐξαγνίσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τῶν μομφῶν ἃς ἐπεσώρευσαν κατ' αὐτοῦ οἱ σύγχρονοι.

Συνεικονοῦμεν ἀκούων τοῦ ἐπιζῶντος λαλοῦντος περὶ τοῦ ἀποιοχμένου. Ἡ εἰκὼν τοῦ Κυβερνήτου ἦτο ἀνηρητημένη ἄνωθεν τοῦ σοφᾶ, ὁσάκις δὲ ὁ ἱππότης ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦ κόμητος, ὁσάκις ἐξεφώνει τὸ θλιβερόν του ἐκείνο ὁ μακαρίτης ὁ Καποδίστριας, ἀνέβλεπε μετὰ μελαγχολίας πρὸς τὴν εἰκόνα, ὡς εἰ ἤθελε ν' ἀντλήσῃ ἐκ τῆς θεᾶς ταύτης νέον θάρρος πρὸς τὴν ὑπεραπολογία, νέαν δύναμιν πρὸς συγγνώμην τῶν ἐχθρῶν τοῦ μάρτυρος. Ἐπειτα δὲ μοι ἐδείκνυε πλείστας ἐπιστολάς τοῦ παλαιοῦ του κυρίου, ἀπάσας γεγραμμένας γαλλιστί, τοῦ Καποδιστρίου οὐδέποτε διδάχθέντος τὸ ἑλληνιστὶ γράφειν ὡς ἐκ τῆς ἐν Ἰταλίας ἀνατροφῆς αὐτοῦ. Ἦσαν δὲ προωρισμέναί αἱ ἐπιστολαὶ αὐταῖς ὅπως ἀποτελέσωσι μέρος συλλογῆς παρασκευαζομένης ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυβερνήτου ἧτις ἔμελλε νὰ περιλάβῃ τὴν ἀλληλογραφίαν αὐτοῦ τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν διοίκησιν τῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ συλλογὴ αὕτη, ἧτις προῦριστο νὰ διευκρινήσῃ ἅπαντα τὰ τέως ἀμφισβητούμενα σημεῖα τῆς ἱστορίας τοῦ Καποδιστρίου καὶ ἀναμφιλέκτως νὰ καταστήσῃ τοὺς πολλοὺς εὐμενεῖς πρὸς τὴν μνήμην αὐτοῦ, ἐξεδόθη ἤδη οὐ πρὸ μακροῦ χρόνου ἐν Πικρῖσις.

Ἄλλος δὲ τῶν ἐπιφανῶν φιλόλογων τῆς πόλεως εἶνε ὁ Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος, καθηγητῆς καὶ ἱππότης, ἀνὴρ εὐρισκόμενος ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ εὐάρεστος τῆν ὄψιν. Ἐγεννήθη δ' οὗτος ἐν τῇ ἀντιπερὶαν τῆς Κερκυρας Ἠπειρῶ καὶ δὴ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, τοῖς Ἰωαννίνοις, πόλει ἧτις ἐν τοῖς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνοις ἠμιλλήθη, ὡς γνωστόν, ἐν τῷ ἀγῶνι ἐπὶ τῷ ἐκπολιτισμῷ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰς Κυδωνίας καὶ τὴν Χίον. Περαιτώσας δὲ ὁ Ἀσώπιος τὴν σειράν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι ἐφοίτησεν εἰς γερμανικὰ πανεπιστήμια καὶ ἐμορφώθη ἐν αὐτοῖς ὁ διαπρεπὴς ἑλληνιστής, ὃν σήμερον τιμῶμεν. Ἐν αὐτῷ ἠνώθη ἡ γερμανικὴ καλοκάγαθια μετὰ τῆς ἑλληνικῆς χάριτος εἰς ἑναρμόνιον ὅλον.

Ὁ κύριος καθηγητῆς ὑπῆρξε λίαν φιλόφρων πρὸς με· ἀφιέρωσέ μοι σχεδὸν ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του, καλέσας με νὰ διέλθω ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του ὁλοκλήρους τινὰς ἐσπέρας ἐν μέσῳ ὀμιλίας καὶ καπνίσματος, καὶ συνώδυσέ με σχεδὸν ἀπανταχοῦ ὅπου ἡ εἴσοδος ἦτο προσιτὴ μόνον διὰ τῆς προστασίας ἰσχυροῦ τινος. Ἐν μᾶ

δὲ μόνον περιστάσει ὄθησε τὴν φιλοφροσύνην αὐτόχρημα πέρα τοῦ δέοντος. Ἠσθάνθην δηλαδὴ μεγάλην ἐπιθυμίαν ν' ἀκροασθῶ μαθήματός τινος ἐν τῇ Ἰονίᾳ Ἀκαδημίᾳ καὶ χωρὶς νὰ γνωρίσω τι περὶ τούτου εἰς τὸν φίλον μου, ἐξέλεξα πρὸς τοῦτο ἐν τῶν ἰδίων αὐτοῦ μαθημάτων. Ἡ πρόθεσις μου ἦτο νὰ κρυφθῶ ἐν τινι τῶν τελευταίων θρανίων, ὅπισθεν τῆς εὐρείας ῥάχως ἐπτανησίου τινός, ἐκεῖθεν δ' ἐν μετριόφρονι ἀφανείᾳ νὰ ἐνωτισθῶ τῆς χρυσῆς διδασκαλίας· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἀπέβη ἄλλως. Βροχὴ βραγδαία μὲ εἶχε κρατήσῃ καθ' ὁδὸν ὀλίγα τινὰ λεπτά, καίτοι δὲ προσεπάθησα κατόπιν νὰ φθάσω ἐγκαίρως ἐπισπεύδων τὴν πορείαν μου, ἔφθασα εἰς τὸ διδακτήριον τῆς ἀκαδημείας ὀλίγον ἄργά. Ἀρπικόμενος δ' εἰς τὴν θύραν τοῦ ἀκροατηρίου, ἐνόησα ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ ἐπικρατούσης βαθείας σιγῆς, ἣν διέκοπτεν εὐχρὸς φωνή, ὅτι ἡ ἔδρα εἶχεν ἤδη καταληφθῆ. Τοῦτο κατέστησέ με σύννουν, ἐπειδὴ δὲν ἐπεθύμουν ὡς ξένος νὰ ἐπιφέρω ἐνόχλησιν διὰ τῆς ὀφείας εἰσόδου μου. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἰστάμην παρὰ τῇ θύρᾳ ἀμφιταλαντεύομενος, προσῆλθον καὶ δύο φοιτηταί, καθυστερησάντες ὡς ἐγώ, ἀλλ' οἷτινες ὡς οἰκτεῖοι εἰσῆλθον ἄνευ διαταγμοῦ, παρεκίνησαν δὲ κἀμὲ νὰ πράξω τὸ αὐτό. Ἠκολούθησα αὐτοῖς, ἀπεπειράθην νὰ διεισδύσω ἀπαρατήρητος εἰς τι τῶν θρανίων καὶ ἐπίστευον ὅτι ἤμην ἤδη ἀσφαλῆς, ὅτε ὁ καθηγητῆς ἤρξατο καλῶν με καὶ φωνῶν «ἀκούσατε, ἀκούσατε, φίλτατε, ἔλθετε ἐδῶ, ἐδῶ.» Ἐλάλει δὲ γερμανιστὶ καὶ ἐπειδὴ εἶχον λόγους νὰ πιστεύω ὅτι ἤμην μετὰ τῶν παρόντων ὁ μόνος Γερμανός, δὲν μοι ἐφάνη τολμηρὸν νὰ ἐκλάθω τοὺς λόγους τούτους ὡς ἀπευθυνομένου πρὸς με. Ἀνέστην λοιπὸν καὶ πάλιν καὶ διελθὼν ἐννέα ἢ δέκα θρανία φιλομαθῶν ἐπτανησίων, οἷτινες ἅπαντες ἐδράξαντο τῆς παρεχομένης εὐκαιρίας ὅπως παρατηρήσωσι τὸν τοιαύτης ἐξαιρέτου περιποιήσεως τυγχάνοντα ἄγνωστον, ἔφθασα παρὰ τὴν ἔδραν. Τότε ὁ καθηγητῆς μοι ἔτεινε φιλιῶς τὴν χεῖρα, μὲ παρεκάλεσεν εὐγενῶς νὰ κάθισθῶ παρ αὐτῷ καὶ ἐξηκολούθησεν ἔπειτα τὸ μάθημά του. Ἐχρειάσθην στιγμὰς τινὰς ὅπως συνέλθω ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς μου, ὅτε δὲ κατὰ μικρὸν ἀνοίξας θαρραλεωτέρως τοὺς ὀφθαλμούς μου περιέβλεψα, παρέστη πρὸ ἐμοῦ παράδοξον θέαμα. Αἱ πρῶται δηλαδὴ σειραὶ τῶν ἀκροατῶν ἀπηρτίζοντο κυρίως ἐκ τῶν τροφίμων τῆς ἱερτικῆς σχολῆς, οἷτινες ἐκάθηντο σοβάροι καὶ ἀξιοπρεπεῖς, φέροντες μελανὰ ῥάσα καὶ μικροὺς μέλανας σκούφους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τρέφοντες μακρὰ, ἐπιμεμημένα, βαθύχρωμα γένεια, παρέχοντα εἰς τὰς ἐκφραστικὰς, ἀλλ' ὡχρὰς αὐτῶν ὄψεις παράδοξον τινὰ ἀπόχρωσιν μορφῶν τοῦ παρελθόντος. Βλέπων αὐτοὺς ἐφαντάσθην τὰς ὑψηλάς, σκυθρωπάς εἰκόνας καρδιναλίων, ἐπισκόπων, μιτροφόρων πρωθιερέων καὶ εὐπατριδῶν ἡγουμένων, αἵτινες

πληροῦσι τοὺς τοίχους τῶν διαδρόμων ἐν ταῖς παλαιαῖς ἡμῶν μητροπόλεσι καὶ τοῖς κοινοβίοις καθορώσαι μὲ ἴλεω, αὐστηρὸν ἢ ἀπειλητικὸν βλέμμα καὶ αἰτίνες φαίνονται πολλάκις ἐτάζουσαι ἄλλοκότους τὸν πολυπράγμονα παῖδα. Οὕτω δὴ στιγμάς τινας ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἐκαθήμην ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Ἄσωπιου ἐν Κερκύρα, ἀλλ' ἐν τῇ συνόδῳ τῶν ἐν Βασιλείᾳ ἢ Κωνσταντῆς συνηγμένων πατέρων. Τὴν θέαν τῶν φασματωδῶν ἐκείνων προσώπων, ἃς μέχρι αὐτοῦ τοῦ πέρατος τοῦ ἀκροάματος δὲν ἠδυνήθην ἐντελῶς νὰ συνειθίσω, διέκοπτεν ὁ πολυσέβαστος διδάσκαλος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προσφώνων με γερμανιστὶ διὰ συντόμων προσαγορεύσεων, αἰτίνες κύριον μὲν εἶχον σκοπὸν νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βραχεία ὑπομνήματα τῆς γινομένης διδασκαλίας, ἀλλ' οὐχ ἤπτον ἠδυνάτο νὰ ἔχωσι καὶ ἄλλο τι μὴ ἐζητημένον ἀποτέλεσμα, τὸ νὰ πείσωσι δὴλα δὴ ἀληθῶς τοὺς ἀκροαμένους, ὅτι οὐδαμῶς εἶνε ἀδύνατον εἰς τὸν Ἕλληνα νὰ ὑπερικήσῃ τὰς διαβοήτους δυσχερείας τῆς γερμανικῆς γλώσσης καὶ δὴ νὰ λαλῇ ταύτην εὐχερῶς καὶ ἀπταιστως. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ μαθήματος, ὅπερ κύριον θέμα εἶχε τὰς λεπτότητας τῆς ἑλληνικῆς συντάξεως, ἤγαγέ με ὁ Ἄσωπιος εἰς τὴν ἀκαδημαϊκὴν βιβλιοθήκην. Αὕτη ἐγκαθιδρυμένη ἐν ὠραίῳ κτιρίῳ ἐφημιζέτο ἄλλοτὲ ποτε ἐπὶ τῷ ἐκλεκτῷ αὐτῆς πλούτῳ καθ' ὃν χρόνον ὁ λόρδος Γκίλφορντ, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἀκαδημαϊκῆς, εἶχε συνηγομένην μετ' αὐτῆς τὴν ἰδίαν του βιβλιοθήκην· ἀλλὰ ταῦν ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ εὐγενοῦς ἰδρυτοῦ τὸ τμήμα τοῦτο τῆς βιβλιοθήκης ἐπεστράφη εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ἀπέμεινε πλέον ἑλλιπεστάτη ἐκθεσις χρησίμων τε καὶ ἀχρήστων συγγραμμάτων ἐξ ἀπασῶν τῶν ἐπιστημῶν. Μετὰ δὲ τὴν συνήθη ἐπίδειξιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν πολυτίμων ἐκδόσεων, τῶν κειμηλίων τῆς βιβλιοθήκης, ἀπεχωρήσαμεν τοῦ σεσυλημένου τούτου ἱεροῦ, ὅπως ἐπισκεφθῶμεν τὴν ἱερατικὴν σχολήν.

Εἰσήλθομεν δ' εἰς εὐρείαν αἴθουσαν, ἐν ἣ ἐπανείδομεν ἅπαντα· τοὺς καρδιναλίους, τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς μιτροφόρους πρωιερεῖς καὶ εὐπατρίδας ἡγουμένους, οἵτινες ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ εἶχον ἀνακαλέσει εἰς τὸν νοῦν μου μεσημερινὰς ἀναμνήσεις· ἀλλ' ἡ ἐξαπάτη διελύθη ἅμα τῇ εἰσόδῳ, ἐπειδὴ εὐρέθημεν ἐν ὅλῃ τῇ γλίσχρῳ ἀπλότῃ ἐκπαιδευτηρίῳ, ἐν ὅλῃ τῇ ἐνδείξῃ μοναστικῆς κοινοβίου. Οἱ μὲν ἀνεγίνωσκον, οἱ δ' ἔγραφον, ἄλλοι ἀπεστήθιζον ἢ ἠσκοῦντο εἰς προβλήματα μαθηματικά· ὡς δὲ περιηρχόμεθα, χωρὶς ν' ἀναμῶσι τὸν ἡμέτερον χαιρετισμὸν, ἠγείροντο ἐκάστοτε εὐλαβῶς οἱ ἀξιότιμοι νεανία ὁ μὲν μετὰ τὸν δέ, ἐπιδεικνύοντες δι' ὑποκλίσεως πλήρους σεβασμοῦ τὴν πρὸς τὸν διαπρεπῆ αὐτῶν διδάσκαλον τιμὴν. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ παρασκευάζονται εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῶν τεσσαράκοντα δύο τρόφιμοι ἐν

δύο αἰθούσαις. Ἄπασα αὐτῶν ἡ σκευὴ ἀποτελεῖται ἐκ γραφείου, ἐφ' οὗ κείνται πολλὰ ἢ ὀλίγα βιβλία, καὶ ἐξ ἀπλῆς κλίνης παρακειμένης. Μεγάλως ἐχάρην ἐπὶ τῇ παρατηρουμένῃ καθαριότητι καὶ τάξει· ἐν ᾧ περιηρχόμεθα τὸν χώρον τοῦτον δὲν ἠδυνάμην ν' ἀπαλλαγῶ τῆς σέψεως ὅποσον ὠραῖον θὰ ἦτο νὰ εἶχε καὶ ἡ Ἑλλὰς τοιοῦτον καθ' ἄδρυμα!

(Ἐπειτα τὸ τέλος.)

**Λ.

Η ΣΠΑΘΗ ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Πολύτιμον κειμηλίον, συνδεόμενον μὲ τὰς ὠραιότερας καὶ συγκινητικώτερας ἀναμνήσεις τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τῶν πατέρων μας, ἡ σπάθη ἣν ἔφερεν ὅτε ὁ Βύρων ἦλθε νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, πρόκειται νὰ κοσμηθῇ τὸ Μουσεῖον τῆς Ἐθνολογικῆς καὶ Ἱστορικῆς Ἐταιρίας, χάρις εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ παιδείας κ. Κοντογούρην.

Θνήσκων ὁ Βύρων ἐκληροδότησε τὴν σπάθην του εἰς τὸν δόκτορα Πέτρον Στεφανίτζην, στενὸν φίλον του, ὅστις ταύτην φέρων διέσχισε τὰς τουρκικὰς στρατιάς κατὰ τὴν περιώνυμον ἔξοδον μετὰ τῆς εὐαρίθμου φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου. Βραδύτερον τὴν σπάθην ταύτην μετ' ἄλλων κειμηλίων τοῦ ἀγῶνος ὁ αἰοδιμος Στεφανίτζης διέθετο ὑπὲρ τῆς Ριζαρείου σχολῆς, τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ὁποίας ἀπέστειλε ταύτην τῷ κ. Ὑπουργῷ τῆς Παιδείας μὲ τὴν παράκλησιν νὰ τὴν διαθέσῃ ὅπως κάλλιον ἤθελεν οὗτος κρίνει.

Ἡ σπάθη εἶναι καλλιτεχνικωτάτη, ὁ κολεός, ἐκ μαροκινίου δέρματος, φέρει δύο δακτυλίους πλατεῖς ἐξ ὀρειχάλκου, δι' ἀραβουργημάτων κεκοσμημένους. Ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου εἰσὶ κεχαραγμένοι αἱ ἐξῆς λέξεις: «Δωρεὰ παρὰ τοῦ μακαρίου λόρδ Μπυρόν εἰς τὸν δόκτορα Π. Α. Στεφανίτζην. 1824. Μαρτίου 10. Μεσολόγγι».

Ἐπὶ δὲ τοῦ κατωτέρου αἱ ἐξῆς ἐπίσης λέξεις: «Ὁ ἄνωθεν ἐξῆλθε ξιφῆρης 10 Ἀπριλίου 26».

Ἡ λαβὴ εἶνε ἄριστα ἐπεξεργασμένη, ἡ δὲ λεπίς ἐκ χάλυβος, λίαν ὀξεῖα καὶ αἰχμηρά.

Τὴν σπάθην ταύτην ὁ κ. ὑπουργός, εἰς οὗ τὸν ζῆλον ὀφείλεται ὁμολογουμένως ἡ ἀνεύρεσις τοῦ κειμηλίου τούτου, ἀνήκοντος οὐχὶ εἰς τὴν Ριζαρείου Σχολήν, ἀλλ' εἰς τὸ ἔθνος ὁλόκληρον, θέλει καταθέσει εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας, ὅπου πᾶς Ἕλληνα νὰ δύναται νὰ τὴν θαυμάζῃ.